

คำนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งสะท้อนถึงความสามารถของตนเองที่ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษ เพื่อดำรงไว้ซึ่งความสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้แก่ตนเองและสังคมต่อไป ศิลปะหัตถกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในท้องถิ่น แต่ละแห่งแตกต่างกันตามความเชื่อ ลักษณะที่ตั้งภูมิประเทศและวิถีการดำรงชีวิต เชื้อชาติ ภาษา แต่สิ่งสำคัญของการสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมนั้นเป็นไปเพื่อการยกระดับความเป็นอยู่ของคนเราทั้งสิ้น

สำนักปลัด

องค์การบริหารส่วนตำบลพะโต๊ะ

สารบัญ

คำนำ

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเพณีท้องถิ่นของตำบลพะโต๊ะ

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ๑) ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรม
- ๒) ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรม
- ๓) ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอุตสาหกรรม
- ๔) ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแพทย์แผนไทย
- ๕) ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๖) ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปกรรม
- ๗) ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอื่นๆ

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนตำบลพะโต๊ะ

๑. ด้านกายภาพ

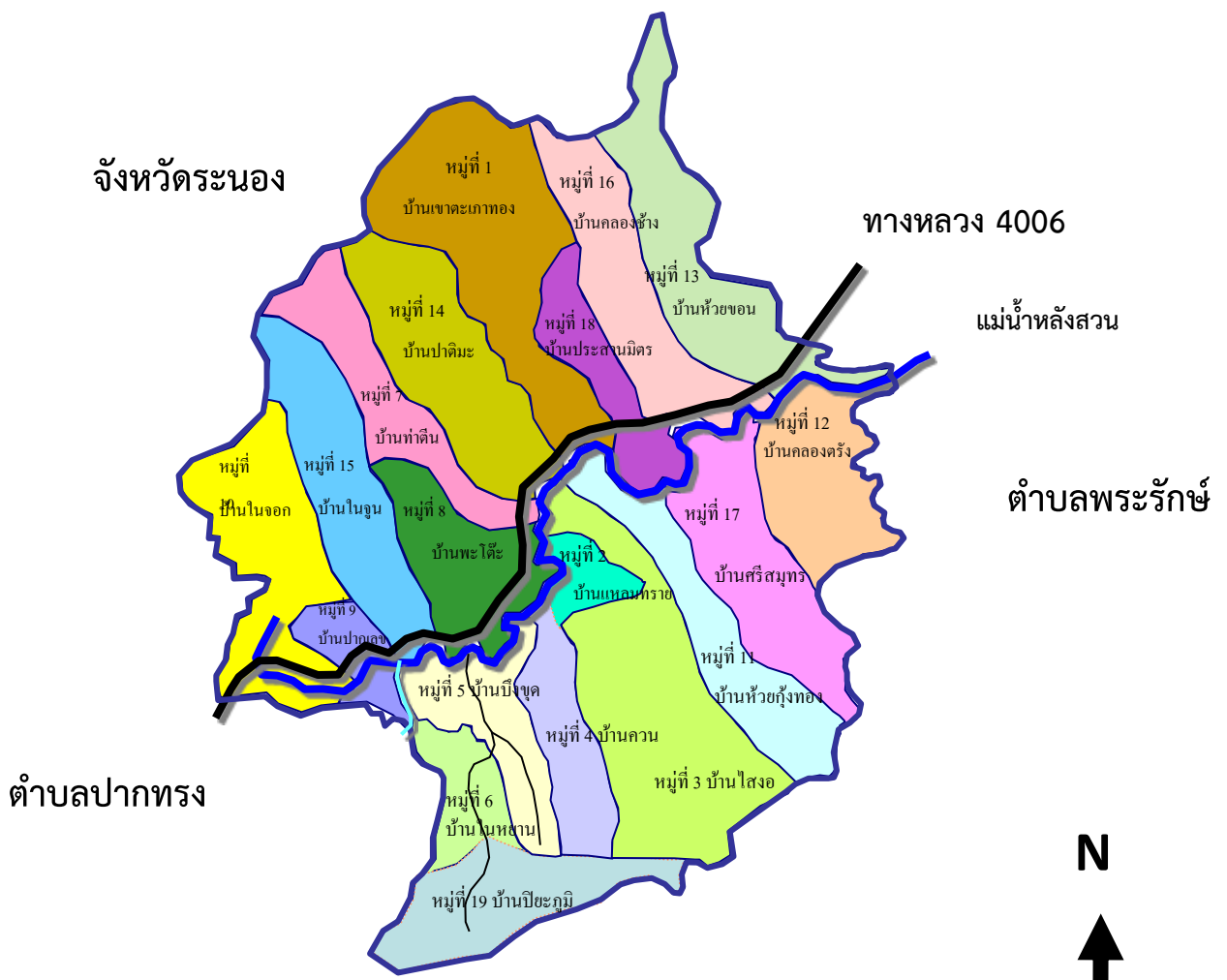
๑.๑ ที่ตั้งของหมู่บ้านหรือชุมชนหรือตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลพะโต๊ะ จัดตั้งเป็นหน่วยบริหารงานราชการท้องถิ่น ตามพระราชกฤษฎีกา เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๓๙ ซึ่งมีขนาดเนื้อที่ทั้งหมด ๒๒๕,๘๗๙ ไร่ หรือ ๓๖๑.๔๐๖ ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยหมู่บ้านในเขตพื้นที่รับผิดชอบจำนวน ๑๗ หมู่บ้าน

ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลพะโต๊ะ ตั้งอยู่เลขที่ ๑๐๐ หมู่ที่ ๗ ตำบลพะโต๊ะ อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดชุมพร ห่างจากที่ว่าการอำเภอพะโต๊ะประมาณ ๓ กิโลเมตรตามทางหลวงหมายเลข ๔๐๐๖

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอละแม จังหวัดชุมพร และอำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	หมู่ที่ ๑, ๕ ตำบลพระรักษ์ อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	หมู่ที่ ๑, ๔ ตำบลปากทรง อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่มีสภาพเป็นภูเขาสูงชัน มีลักษณะภูมิประเทศเป็นทิวเขาต่อกันเป็นแนวยาว สลับซับซ้อน มีห้วยลำธารมาก มีแม่น้ำสายใหญ่ไหลผ่าน คือแม่น้ำหลังสวน มีที่ราบเล็กน้อย ได้แก่พื้นที่ราบเชิงเขาและพื้นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำ พื้นที่ที่เป็นที่ราบที่ใช้ทำการเพาะปลูกมีน้อย ส่วนมากเป็นที่ราบแถบเชิงเขาและที่ราบลุ่มแม่น้ำ ที่ราบเหล่านี้เหมาะแก่การเพาะปลูกอย่างยิ่ง เพราะมีปุ๋ยในดินอย่างอุดมสมบูรณ์ พื้นที่ป่าสงวนเป็นป่าดิบชื้นส่วนมากขึ้นอยู่ตามที่ราบเชิงเขาและบนภูเขาสูง ลำน้ำที่สำคัญคือแม่น้ำหลังสวนซึ่งมีต้นน้ำจากภูเขายายหม่น ซึ่งเป็นเขากั้นแดนระหว่างอำเภอพะโต๊ะกับอำเภอเมืองระนอง

๑.๓ ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไป ได้รับอิทธิพลจากมรสุมทั้งสองฤดู คือมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ เนื่องจากอิทธิพลมรสุมดังกล่าว พื้นที่ตำบลพะโต๊ะ จึงได้รับปริมาณน้ำฝนมากทั้งสองฤดู โดยเฉพาะด้านมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นช่วงที่ได้รับฝนมากที่สุด จึงเกิดน้ำหลากและน้ำท่วมอย่างฉับพลันเป็นบริเวณกว้าง แต่ได้มีการระบายน้ำฝนไปยังพื้นที่เกษตรกรรมและแหล่งน้ำธรรมชาติ ลำห้วย ลำคลองต่าง ๆ ฉะนั้นในฤดูฝนจึงมีปัญหาน้ำขังน้อยลง สามารถแบ่งฤดูได้ ๓ ฤดู ดังนี้

- ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน ระยะเวลานี้เป็นช่วงของฤดูมรสุมจะมีลมจากทิศตะวันออกเฉียงใต้พัดปกคลุม ทำให้อากาศร้อนทั่วไป
- ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนธันวาคม ระยะเวลาจะมีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย และนำร่องความกดอากาศต่ำพาดผ่านภาคใต้เป็นระยะๆ จึงทำให้ฝนตกมากตลอดฤดู
- ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ระยะเวลาจะมีลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเย็นและแห้งจากประเทศจีนพัดคลุมประเทศไทย ทำให้อุณหภูมิลดลงทั่วไปและมีอากาศหนาวเย็น

๑.๔ ลักษณะของดิน

สภาพดินทั่วไปตำบลพะโต๊ะ เป็นดินภูเขา ลักษณะเป็นดินเหนียวปนทรายเหมาะกับการเพาะปลูกไม้ผลและไม่ขึ้นต้นได้ เช่น เงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง ลางสาด สวนยางพารา และปาล์มน้ำมัน กาแฟ การถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลพะโต๊ะมีน้อยเพราะส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวน

๑.๕ ลักษณะของแหล่งน้ำ

ทรัพยากรน้ำ มีแม่น้ำลำคลองในตำบลพะโต๊ะ เช่น คลองแย คลองหรั่ง คลองปากเลข ฯลฯ เป็นต้นน้ำลำธารจำนวนหลายสายไหลมารวมกันกับแม่น้ำหลังสวนซึ่งมีต้นน้ำอยู่ที่อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีน้ำไหลผ่านเขตพื้นที่ตำบลพะโต๊ะตลอดปี ทำให้เกษตรกรและประชาชนในตำบลใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำดังกล่าวในการเกษตร อุปโภค และบริโภค ในครัวเรือน

ตลอดปี ด้วยลักษณะที่เป็นภูเขาสลับซับซ้อนทำให้เกิดแหล่งน้ำลำธารต่าง ๆ ซึ่งลักษณะดังกล่าวก่อให้เกิดน้ำตกน้อยใหญ่มากมาย ประกอบด้วย น้ำตกเหวเตย น้ำตกคลองหรั่ง น้ำตกห้วยซอน และน้ำตกเหวม่วง

๑.๖ ลักษณะของไม้/ป่าไม้

ตำบลพะโต๊ะมีสภาพป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ และตั้งอยู่ติดกับพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พะโต๊ะ ป่าปึงหวาน ป่าปากทรง และป่าสงวนแห่งชาติละแม ป่าพะโต๊ะเป็นพื้นที่ป่าเชื่อมพื้นที่จังหวัดระนอง และจังหวัดสุราษฎร์ธานีซึ่งเป็นช่วงปลายเทือกเขาตะนาวศรี มีสภาพเป็นป่าดิบชื้น ภูเขาสูงชัน มีลักษณะเป็นทิวเขาต่อกันเป็นแนวยาวสลับซับซ้อน

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญา หมายถึง การสั่งสมประสบการณ์จากอดีตของท้องถิ่นนั้นๆ แล้วพัฒนาความรู้ นั้นเพื่อใช้ประกอบการดำรงชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและเป็นเครื่องมือในการสร้างสังคมให้ดำรงอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขภูมิปัญญาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์เป็นกลวิธีหรือเทคนิคในการนำเอาความรู้มาใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ลักษณะของภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีลักษณะสำคัญดังที่ผู้รู้ได้อธิบายไว้ ดังนี้

๒.๑ ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นมี ๔ ลักษณะ ดังนี้ (นิธิ เอียวศรีวงศ์. ๒๕๓๖ : ๒๓๖)

๒.๑.๑ ความรู้และระบบความรู้ภูมิปัญญาเป็นระบบความรู้ที่ไม่ถือว่าเป็นวิทยาศาสตร์ฉะนั้น ในการศึกษาเรื่องภูมิปัญญาจะเข้าไปดูว่าชาวบ้านรู้อะไรอย่างเดียวยังไม่พอ ต้องศึกษาว่าเขาเห็นสิ่งต่างๆ เหล่านั้นได้อย่างไร

๒.๑.๒ การสั่งสมและการกระจายความรู้ภูมิปัญญาเกิดจากการสั่งสมและการกระจายความรู้ โดยการนำความรู้มาบริการคนอื่น เช่น หมอพื้นบ้าน สั่งสมความรู้ทางการแพทย์ไว้ในตัวคนๆหนึ่ง ซึ่งมีกระบวนการที่ทำให้เขาสั่งสมความรู้ เราควรศึกษาด้วยว่ากระบวนการนี้เป็นอย่างไรหมอคนหนึ่งสามารถสร้าง หมอคนอื่นๆ ต่อมาได้อย่างไร

๒.๑.๓ การถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ได้มีสถาบันถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญา แต่พบว่า มีกระบวนการถ่ายทอดที่ซับซ้อน ถ้าเราต้องการเข้าใจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เราต้องเข้าใจ กระบวนการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คน อีกคนหนึ่ง

๒.๑.๔ การสร้างสรรค์ การปรับปรุงระบบความรู้ของภูมิปัญญาชาวบ้านไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่ได้ถูกปรับเปลี่ยนความรู้และระบบความรู้เพื่อเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง

๓. ความสำคัญของภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาชาวบ้านมีความสำคัญต่อชาวบ้าน ครอบครัว และชุมชน ดังต่อไปนี้ (สมจิตร พรหมเทพ.

๒๕๔๓ : ๖๗ - ๖๘)

๓.๑ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแต่อดีตอันยาวนานจนกลายเป็นวิถีชีวิต ประจำวันของตนเอง และชุมชนตลอดมา ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

๓.๒ เป็นมรดกทางสังคมที่ได้จากการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการขัดเกลาของกลุ่มคน

๓.๓ เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความรู้ ทางวิทยาศาสตร์

๓.๔ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการพัฒนาอย่างยั่งยืนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

๓.๕ เป็นแนวทางนำไปสู่การปรับตัวของชุมชน ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ แบบพึ่งตนเองของชุมชน

๓.๖ ช่วยเพิ่มความสมดุลระหว่างธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมกับประชาชน

๔. ประเภทของภูมิปัญญาชาวบ้าน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑ : ๒๔-๒๕) ได้
จำแนก ภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ๑๐ ประเภท ดังนี้

๔.๑ เกษตรกรรม หมายถึง ความรู้ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะและ เทคนิคด้านเกษตร กับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่ง คนสามารถพึ่งพาตนเองใน สถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น ทำ การเกษตรแบบผสมผสาน เป็นต้น

๔.๒ อุตสาหกรรมและหัตถกรรม หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการ แปรรูปผลผลิต เพื่อชะลอการนำเข้าตลาดเพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภค อันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่น พึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้

๔.๓ แพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชนด้วยสมุนไพร และรักษาโรคแบบโบราณ

๔.๔ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ พัฒนาและใช้ประโยชน์จากคุณค่าของ ทรัพยากรธรรมชาติอย่าง สมดุลและยั่งยืน

๔.๕ กองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสม และบริหารกองทุน และธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๔.๖ สวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของ คนให้เกิดความ มั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

๔.๗ ศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานด้านศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๔.๘ การจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการ ดำเนินงานด้านต่าง ๆ ทั้ง ขององค์กรชุมชน ศาสนา การศึกษา ตลอดจนองค์กรอื่น ๆ ในสังคมไทย

๔.๙ ภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้ง ภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย ตลอดจนทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๔.๑๐ ศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์ ปรับใช้หลักธรรมคำสอนทาง ศาสนา ความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อ การประพฤติปฏิบัติ

๕. แนวการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านมี ๗ ประการ ดังนี้ (เอกวิทย์ ณ ถลาง. ๒๕๔๐ : ๑๘๒ - ๒๔๖)

๕.๑ ภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตตามสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ คือ การใช้ความรู้และ อุบายในการ ดำเนินชีวิตตามสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เช่น การเลือก ที่ตั้งถิ่นฐานที่อยู่ การหาแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ การปลูกพันธุ์ไม้ไว้ในบริเวณบ้าน เป็นต้น

๕.๒ ภูมิปัญญาในการจัดเครือข่ายระบบความสัมพันธ์ การพึ่งพา

๕.๓ ภูมิปัญญาในด้านหัตถกรรมพื้นบ้าน

๕.๔ ภูมิปัญญาในด้านสมุนไพร – ยากลางบ้าน

๕.๕ ภูมิปัญญาในด้านโลกทัศน์ เป็นระบบรวบรวมความคิด ความอ่าน ความเชื่อ ทศนคติ ที่บุคคลมีต่อโลก มีต่อสังคมมนุษย์เป็นนามธรรมอยู่ในจิตสำนึกของบุคคลอันเกิดจากความคิดและอารมณ์ ซึ่งประสานและก่อตัวขึ้นจาก ประสบการณ์ที่แต่ละคน ได้รับมา เช่น โลกทัศน์และชีวทัศน์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ เป็นต้น

๕.๖ ภูมิปัญญาในการปลูกฝังคุณธรรม การกำหนดปทัสถาน และการรักษาของดุลภาพของสังคม

๕.๗ ภูมิปัญญาในการปรับตัวในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นๆใด จึงเป็นรากแก้วที่สำคัญ ให้ท้องถิ่นนั้นเจริญงอกงามอย่างมั่นคง ภูมิปัญญาของชาติพันธุ์หนึ่งอาจพัฒนาไปแตกต่างกับอีกชาติพันธุ์หนึ่งตาม สภาพแวดล้อมตามสภาพสังคมใน ท้องถิ่นนั้นที่สามารถปรับใช้ในการแก้ปัญหาและการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติของ สังคมนั้นๆ ได้

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local WisDom) หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถที่ผ่านกระบวนการคิดโดยใช้ สติปัญญาของคนในท้องถิ่น มีการเรียนรู้การถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับ สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่

๑) ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกลั่นกรอง/การแปรรูป/การประมง/การป่าไม้ เช่น การ ทำการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคกหนองนา

๒) ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่ายโดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน งานแกะหนังตะลุง งานทอผ้าด้วยมือ งานเย็บปักถักร้อย การทำหัวโขน เป็นต้น

๓) ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ/เตียง/ตู้) การแปรรูปจากสิ่งต่าง ๆ จากยางพารา เป็นต้น

๔) ด้านการแพทย์ไทย คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย (การนวดแผนไทย /การนวดประคบสมุนไพร) การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค การผดุงครรภ์พื้นบ้านโดยหมอตำแยของชาวไทยมุสลิม (โต๊ะบีแดด) เป็นต้น

๕) ด้านการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

๖) ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ เช่น การขับร้องเพลงอีแซว ลำตัด ลิเก หมอลำ โนรา เป็นต้น

๗) ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น ภาษาโบราณ ภาษาถิ่น หนังสือตำรา ตำหรับอาหาร งานประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน บทเพลงต่าง ๆ เป็นต้น

๘) ด้านอื่น ๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

ประเพณี/วัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลพะโต๊ะ อำเภอยะโฮรี จังหวัดชุมพร

ประเพณีวันสงกรานต์ สงกรานต์หมายถึง การส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่คือ ตั้งแต่ ๑๓ – ๑๕ เมษายน แต่เดิมวันขึ้นปีใหม่ไทย คือ วันเริ่มปีปฏิทินของไทย จนถึง พ.ศ. ๒๕๓๑ และได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่จนถึง พ.ศ. ๒๕๕๓

ประเพณีวันเข้าพรรษา "เข้าพรรษา" แปลว่า "พักฝน" หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่งระหว่างฤดูฝน พระพุทธเจ้าจึงทรงวางระเบียบการจำพรรษาให้พระภิกษุอยู่ประจำที่ตลอด ๓ เดือน ในฤดูฝน คือเริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปี เรียกว่า "ปฐมาพรรษา"

ประเพณีวันออกพรรษา ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เรียกว่าอย่างหนึ่งว่า “วันปวารณา” หรือ “วันมหาปวารณา” คือวันที่ พระสงฆ์ทำปวารณากรรม คือเปิดโอกาสให้เพื่อนพระภิกษุว่ากล่าวตักเตือนกันด้วยเมตตาจิตได้ เมื่อได้เห็นหรือสงสัยในพฤติกรรมของกันและกัน

ประเพณีบุญมหาการ ถิ่นมีกำหนดระยะเวลาถวาย จะถวายตลอดไปเหมือนผ้าชนิดอื่นมิได้ระยะเวลานั้น มีเพียง ๑ เดือน คือตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวัน ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ (วันเพ็ญเดือน ๑๒) ระยะเวลานี้เรียกว่า การ ถิ่น คือ ระยะเวลา ทอดถิ่น หรือ เทศกาลทอดถิ่น

ประเพณีลอยกระทง ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ตามปฏิทินจันทรคติไทย ประเพณีนี้กำหนดขึ้นเพื่อเป็นการ สะเดาะเคราะห์และขอขมาต่อพระแม่คงคาซึ่งเป็นเทวดาในคติฮินดู

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลพะโต๊ะ อำเภอยะโฮรี จังหวัดชุมพร

๑. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรม

ที่	ชื่อ - สกุล ปราชญ์ชาวบ้าน	อายุ	ที่อยู่	ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๑	นายขรรค์ชัย กิ่งน้ำคำ	๕๖ ปี	๓๓ หมู่ ๙ บ้านปากเลข ตำบลพะโต๊ะ	เกษตรทฤษฎีใหม่/ (โคก หนองนา)
๒	นายอนนต์ ไชยชนะ	๔๖ ปี	หมู่ที่ ๑๒ บ้านตรัง ตำบลพะโต๊ะ	ขยายพันธุ์พืช
๓	นายวิกิจ เกตทัตมอญ	๕๒ ปี	หมู่ที่ ๑๒ บ้านตรัง ตำบลพะโต๊ะ	ขยายพันธุ์พืช

๒. ด้านหัตถกรรม

ที่	ชื่อ - สกุล ปราชญ์ชาวบ้าน	อายุ	ที่อยู่	ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๑	นายประวิทย์ ทับท่อม	๕๕ ปี	หมู่ที่ ๑๒ บ้านตรัง ตำบลพะโต๊ะ	- แกะสลักไม้
๒.	นางดวงพร สุดพรหม	๖๒ ปี	๒๗/๑๗ หมู่ที่ ๑๑ บ้านห้วยกึ่งทอง ตำบลพะโต๊ะ	- ทำไม้กวาดดอกอ้อ
๓	นายประสิทธิ์ สิทธาคม	๘๓ ปี	หมู่ที่ ๗ บ้านท่าตีน ตำบลพะโต๊ะ	- ทำไม้กวาดดอกอ้อ
๔	นายอดล ทองแดง		หมู่ที่ ๑๒ บ้านตรัง ตำบลพะโต๊ะ	- งานเครื่องจักสานจากไม้ไผ่
๕.	นายส้วน เพ็ชรนาค	๘๒ ปี	หมู่ที่ ๑๒ บ้านตรัง ตำบลพะโต๊ะ	- งานเครื่องจักสานจากไม้ไผ่
๖	นายประสงค์ สาทกิจ	๗๘ ปี	หมู่ที่ ๑๒ บ้านตรัง ตำบลพะโต๊ะ	- งานเครื่องจักรสานจากไม้ไผ่
๗	นางเรวดี ทูมรินทร์		หมู่ที่ ๑๑ บ้านห้วยกึ่งทอง ตำบลพะโต๊ะ	- เย็บหมอน / ถักหมอน
๘	นายสมพร บุญเพ็ง	๖๕ ปี	หมู่ที่ ๑๙ บ้านปิยะภูมิ ตำบลพะโต๊ะ	- สานเปลจากหวาน - ไม้หาบทุเรียน
๙	นายอ่อน สุดพรหม	๖๓ ปี	หมู่ที่ ๑๗ บ้านศรีสมุทร ตำบลพะโต๊ะ	- จักสาน - ไม้กวาด
๑๐	นางพุลศรี เกตุนิคม	๕๕ ปี	หมู่ที่ ๑๑ บ้านห้วยกึ่งทอง ตำบลพะโต๊ะ	- ทำไม้กวาดจากพลาสติก
๑๑	นางขวัญหทัย เจริญราษฎร์	๕๐ ปี	หมู่ที่ ๑๕ บ้านโนนจูน ตำบลพะโต๊ะ	- ทำไม้กวาดจากพลาสติก
๑๒	นางสมใจ ทองพิทักษ์	๕๕ ปี	บ้านเลขที่ ๒๐ หมู่ที่ ๑๓ บ้านห้วยซอน ตำบลพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร	- สานตะกร้า และเครื่องใช้ในครัวเรือน จากวัสดุในท้องถิ่น (ไม้ไผ่ , ต้นคลุ้ม)

๓. ด้านอุตสาหกรรม

ที่	ชื่อ - สกุล ราษฎรชาวบ้าน	อายุ	ที่อยู่	ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๑.	นายพงษ์ศักดิ์ โพธิ์ภักดี		หมู่ที่ ๑๒ บ้านตรัง ตำบลพะโต๊ะ	- ทำโต๊ะชุดรับแขก เติงตุ้
๒.	นายซ้อย อับศรีรัมย์		หมู่ที่ ๑๙ บ้านปิยภูมิ ตำบลพะโต๊ะ	- ทำกระต่ายชุดมะพร้าวจากไม้

๔. ด้านการแพทย์ไทย

ที่	ชื่อ - สกุล ราษฎรชาวบ้าน	อายุ	ที่อยู่	ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๑.	นายประจบ ดำกล่อม		หมู่ที่ ๙ บ้านปากเลข ตำบลพะโต๊ะ	- รักษาตัดต่อกระดูกตา
๒.	นายณัด เพ็ชรทอง	๗๖ ปี	๒/๓ หมู่ที่ ๑ บ้านเขาตะเกาทอง	ยาสมุนไพรรักษาอาการแก้ปวดเมื่อย - นวดคลายเส้นแก้ปวดเมื่อย
๓.	นายโสภณ จันทรลำภู	๘๑ ปี	หมู่ที่ ๑๒ บ้านตรัง ตำบลพะโต๊ะ	- รักษาตัดต่อกระดูกตา
๔.	นายหรรษเชษฐ์ ไพบูลย์		หมู่ที่ ๑๑ บ้านห้วยกึ่งทอง ตำบลพะโต๊ะ	- หมอจับเส้น
๕.	นายดำรง จีวังม		หมู่ที่ ๑๗ บ้านศรีสมุทร ตำบลพะโต๊ะ	- รักษาโรคด้วยสมุนไพร

๕. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ที่	ชื่อ - สกุล ราษฎรชาวบ้าน	อายุ	ที่อยู่	ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๑.	นายขรรค์ชัย กิ่งน้ำฆ่า	๕๖ ปี	๓๓ หมู่ที่ ๙ บ้านปากเลข ตำบลพะโต๊ะ	- ผู้นำด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมแม่น้ำลำคลอง

๖. ด้านศิลปกรรม

ที่	ชื่อ - สกุล ปราชญ์ชาวบ้าน	อายุ	ที่อยู่	ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๑.	นายภิรมย์ โปธิ์ภักดี		หมู่ที่ ๑๒ บ้านตรัง ตำบลพะโต๊ะ	- เล่นดนตรี

๗. ด้านอื่น ๆ

ที่	ชื่อ - สกุล ปราชญ์ชาวบ้าน	อายุ	ที่อยู่	ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๑.	นายสุวิทย์ แวศรี		หมู่ที่ ๑๒ บ้านตรัง ตำบลพะโต๊ะ	- พิธีกรรมทางศาสนา ประเพณี
๒.	นางสมหมาย แซ่ลิ้ม		หมู่ที่ ๑๒ บ้านตรัง ตำบลพะโต๊ะ	- ถนอมอาหาร สิ้นค้าโอท็อป
๓.	นายสุจินต์ ผุดสดี		หมู่ที่ ๑๔ บ้านปากเลข ตำบลพะโต๊ะ	- พิธีกรรมทางศาสนา ประเพณี
๔.	นายสุพนธ์ ประชุมรัตน์	๘๑ ปี	หมู่ที่ ๑๗ บ้านศรีสมุทร ตำบลพะโต๊ะ	- พิธีกรรมทางศาสนา ประเพณี
๕.	นายเข้ม ศรีเสนา		หมู่ที่ ๑๗ บ้านศรีสมุทร ตำบลพะโต๊ะ	- พิธีกรรมทางศาสนา ประเพณี
๖.	นายสำรวย สุจันทร์	๖๓ ปี	หมู่ที่ ๑๗ บ้านศรีสมุทร ตำบลพะโต๊ะ	- พิธีกรรมทางศาสนา ประเพณี
๗.	นางสุคนธ์ อินทร์ทอง	๕๕ ปี	หมู่ที่ ๑๗ บ้านศรีสมุทร ตำบลพะโต๊ะ	- ทำขนม
๘.	กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์บ้านปากเลข		๖๔ หมู่ที่ ๙ บ้านบ้านปากเลข ตำบลพะโต๊ะ	- ปลาตุ๋นร้า/น้ำปรุงได้รส น้ำยาได้ใจ
